

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
Кафедра практичної психології та педагогіки**

**МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ НАУК В ЛОМЖІ
(Республіка Польща)**

**ПЕНІТЕНЦІАРНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
Кафедра педагогіки та гуманітарних дисциплін**

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ЛУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ» Волинської обласної ради**

ОСОБИСТІТЬ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

Матеріали
ХІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю

м. Львів, 23 квітня 2025 р.

Львів – 2025

Рекомендовано до друку вченою радою факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності 22 квітня 2025 року, протокол № 4.

Рецензенти:

Потапчук Євген Михайлович – доктор психологічних наук, професор;
Повстин Оксана Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор.

Особистість в екстремальних умовах: матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції (23 квітня 2025 р., м. Львів).
Львів, 2025. 414 с.

Редакційна колегія:

доктор психологічних наук, доцент **Сірко Р. І.** (голова);
доктор педагогічних наук, професор **Аніщенко В. О.**;
доктор педагогічних наук, професор **Литвин А. В.**;
доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник **Руденко Л. А.**;
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник **Вдович С. М.** (упорядник);
кандидат педагогічних наук **Марчук С. С.**;
кандидат педагогічних наук **Шарлович З. П.**

У збірнику матеріалів науково-практичної конференції розглядаються психологічні особливості діяльності особистості в умовах воєнного стану, проблеми психологічного супроводу особистості, яка зазнала травматичного впливу, психолого-педагогічні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців до діяльності в екстремальних умовах, міждисциплінарні аспекти підготовки та діяльності особистості в екстремальних умовах.

Для науковців у галузі психології та педагогіки, психологів-практиків і педагогів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, аспірантів, ад'юнктів, докторантів.

Матеріали подано в авторській редакції.

<i>Павло Завалко</i>	
Значення комунікативної компетентності в професійному розвитку фахівців психологічної реабілітації	244
<i>Наталія Іванишин</i>	
Психолого-педагогічні засади іншомовної підготовки майбутніх фахівців цивільного захисту в Україні в умовах війни	247
<i>Юрій Кухта, Андрій Литвин</i>	
Особливості професійної підготовки фахівців із міжнародних відносин	249
<i>Yu Cao, Neonila Partyko</i>	
Creative Competence of Higher Education Students in the Context of Professional Training	254
<i>Руслан Бровченко</i>	
Психолого-педагогічні основи професійної підготовки майбутніх фахівців до діяльності в екстремальних умовах	257
<i>Оксана Ткачик, Роман Яремко</i>	
Важливість формування навичок командної взаємодії у майбутніх рятувальників як умова ефективної професійної діяльності	260

Розділ 4

Міждисциплінарні аспекти підготовки та діяльності особистості в екстремальних умовах

<i>Роман Гуревич</i>	
Інтердисциплінарні зв'язки у підготовці майбутніх фахівців ДСНС	263
<i>Алла Коломієць, Дмитро Коломієць, Олександр Кушнір</i>	
Використання штучного інтелекту вчителем та учнями в екстремальних умовах	267
<i>Лариса Руденко, Валерій Соловйов</i>	
Методичні аспекти формування педагогічної компетентності майбутніх фахівців	271
<i>Роксолана Сірко, Мирослав Коваль</i>	
Термінологічний аналіз понять «професійна придатність», «професійна надійність», «професійна готовність»	275

умовах рятувальники мають швидко налагоджувати спільні дії з колегами з інших держав.

Окрім цього, знання іноземних мов відкриває доступ до сучасної фахової літератури, адже провідні дослідження, методичні рекомендації та практичні посібники часто публікуються іноземними мовами. Це вимагає від рятувальників постійного вдосконалення мовної компетентності. В рамках іншомовної підготовки відбувається розвиток лексичної компетенції через вивчення професійної термінології, навички письма для складання рапортів і звітів міжнародного зразка, а також комунікативні навички для усного спілкування в екстрених умовах, зокрема телефонних переговорів, інструктажів та брифінгів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Миронець С. М. Психологія діяльності міжнародних гуманітарних місій: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.09. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2020. 350 с.
2. Станішовський А. С. Модернізація підготовки офіцерів Збройних Сил України у контексті переходу до стандартів провідних країн НАТО: дис. ... д-ра філософії: 015 Професійна освіта / ЛДУБЖД. Львів, 2024. 298 с.

Юрій Кухта, Андрій Литвин

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ІЗ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

XXI ст. принесло глибокі зміни у професійну діяльність фахівців міжнародного профілю. Світ, що динамічно змінюється, залучає до царини міжнародних відносин не лише дипломатів, політологів, регіонознавців, істориків, економістів і лінгвістів, а й соціологів, психологів, філософів, педагогів, фахівців у галузі інформаційних технологій. Відбувається стрімке розширення сфери професійних інтересів фахівців-міжнародників. Однак питання теорії та методики їхньої професійної підготовки все ще є недостатньо розробленою в сучасній педагогічній науці й освітній практиці.

Реалізація національних інтересів і пріоритетів України у сфері зовнішньополітичної та зовнішньоекономічної діяльності, зміцнення її позицій та авторитету на міжнародній арені, розширення географії ділових зв'язків і гарантування національної безпеки, що особливо загострилось у час військового протистояння з російським агресором, за-

лежать від вміння фахівців-міжнародників орієнтуватися у стрімко мінливому світі, їхньої здатності аналізувати і прогнозувати напрями цих змін, високої громадянської відповідальності перед народом і державою. Зважаючи на це, відчутною стає потреба пошуку оптимальних шляхів модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців із міжнародних відносин у закладах вищої освіти (ЗВО). Водночас виявлено низку суперечностей, які стримують підвищення якості освіти у сфері міжнародних відносин, зокрема, між потребою у висококваліфікованих фахівцях-міжнародниках і реальним станом компетентності випускників профільних ЗВО [3].

Міжнародні відносини – одна з найважливіших складових зовнішньої політики кожної держави, що сприяє налагодженню та підтримці міжкультурного спілкування, взаєморозуміння, розташування та співробітництва між організаціями різного рівня. Вона спрямована на вирішення таких проблем: дотримання інтересів держави, передусім за її межами, за допомогою дипломатичної та консульської роботи; урахування та дотримання міжнародних норм, законів, етикету; об'єктивне трактування критично важливих подій, що відбуваються в країні та світі, передбачення можливих подальших кроків різних політичних акторів; розроблення й обґрунтування дієвого й ефективного дипломатичного вирішення конфліктних ситуацій; налагодження та реалізація ділових контактів з урахуванням статусу учасників взаємодії та критичне оцінювання діяльності ділових партнерів тощо.

Виділяють такі форми міжнародної взаємодії, як: обмін товарами, науково-технічне партнерство, діяльність спільних підприємств, відкриття представництв фірм і компаній у зарубіжних країнах та ін. Крім того, міжнародні відносини і співпраця повсякчас розширюються. Спільна професійна діяльність на ниві міжнародного співробітництва є інтенсивним курсом, що розвивається шляхом глобалізації та міжкультурної інтеграції.

Міжнародні відносини як напрям освіти традиційно містять історико-політичний, міжнародно-правовий та економічний компоненти. Однак виникла низка нових течій, без яких вже не можна говорити про підготовку сучасного фахівця-міжнародника. Дослідження в галузі міжнародних відносин мають принципово міждисциплінарний характер та охоплюють екологічну, соціологічну, психологічну, культурологічну й інформаційно-технологічну складові. У зв'язку з цим виникає закономірне питання: як готувати міжнародників, які будуть продуктивно відстоювати інтереси своєї країни?

На наш погляд, професійна підготовка майбутніх міжнародників повинна розвивати у здобувачів розуміння ролі їхньої професії в міжнародному співробітництві, зміцненні, розвитку світу, орієнтуватися на усвідомлення єдності людства, глобальний підхід. Необхідно підготувати фахівців, які не лише володіють певними знаннями, вміють спілкуватися та взаємодіяти з іноземцями, а й людей, які бачать проблеми світового співтовариства і мають власні уявлення з цих питань, що відповідають сучасним суспільним вимогам.

Не викликає сумніву, що для успішного виконання професійної діяльності фахівці із міжнародних відносин мають володіти іноземними мовами, одна з яких є англійська, оскільки це загальноприйнята мова міжнародного спілкування. Тому навчання іноземної мови розглядають як один із профільних компонентів підготовки майбутніх міжнародників, який забезпечує сформовані навички усного та письмового ділового іншомовного спілкування, що є пріоритетним завданням дисципліни «Іноземна мова». Програма підготовки міжнародників повинна враховувати психолінгвістичні аспекти міжкультурного спілкування – розуміння звичаїв, моделей поведінки, невербальних компонентів різних культур.

Участь України в інтеграційних процесах на міжнародній арені не лише відображає прагнення нашої держави реагувати на загальносвітові тренди, а є елементом зміцнення національної безпеки. Поява нових загроз і джерел нестабільності актуалізує вивчення конфліктології. Глобалізація економіки і транснаціоналізація бізнесу зумовлюють потребу вивчати психологію лідерства, етику та психологію професійної комунікації.

Вочевидь, сьогодення потребує навчальних матеріалів за принципово новими напрямками, які ще тільки прокладають собі шлях до освітніх програм підготовки фахівців міжнародного профілю. У різних університетах розроблені такі курси, як кроскультурний менеджмент, міжкультурна комунікація в бізнес-середовищі, політична психологія, етнопсихологія, психологія в економіці й управлінні тощо. Ці та інші перспективні напрями дають змогу підняти якість професійної підготовки міжнародників. Практично щороку в навчальні плани вводяться нові дисципліни і навчальні курси як відповідь на потреби і виклики сьогодення. Ця тенденція надалі посилюватиметься, забезпечуючи випереджувальний характер професійної освіти цього профілю.

Крім компетентнісних вимог, що висувуються до випускників ЗВО – майбутніх фахівців міжнародних відносин, необхідно враховувати

їхні особисті якості, які відіграють вагому роль професійному становленні. Йдеться про особистість із високим інтелектом, широким світоглядом, критичним мисленням, здатністю усвідомлювати істинність і хибність ідей і даних, одержаних із різних джерел інформації, вмінням чітко аналізувати, доводити чи спростовувати, оцінювати висловлювання опонентів, помічати невідповідність висловлювань або поведінки співрозмовників. Необхідними якостями для фахівців із міжнародних відносин є такі: чесність, порядність, рішучість, витримка, самовладання, дисциплінованість, організованість, уважність, старанність, працьовитість, толерантність, емоційний інтелект тощо.

Зауважимо, що конкуренція на світовому ринку спричиняє як інтеграційні, так і дезінтеграційні процеси. У той час як національні економіки переживають процес конвергенції, культура, навпаки, схильна до дивергенції, зростання інтересу до етнічного коріння, прагнення не втратити власну ідентичність [1]. З огляду на це відбувається посилення аксіологічної та виховної функції вищої освіти.

Не зважаючи на посилену діджиталізацію навчання, нині значно зростає роль викладачів. Саме науково-педагогічні працівники мають безпосередній вплив на формування особистості здобувачів, зокрема їхніх професійно значущих компетентностей. Вони повинні навчити майбутніх міжнародників аргументовано відповідати на запитання, розмірковувати, узагальнювати фактичний матеріал, робити обґрунтовані висновки, ухвалювати рішення та брати відповідальність за них. Тобто ще один напрям підвищення якості освіти міжнародників – удосконалення професіоналізму та педагогічної майстерності викладачів профільних інститутів, факультетів і кафедр. Окрім неперервного підвищення рівня компетентності з власних дисциплін, є потреба посилити англійську підготовку викладачів усіх циклів навчання, адже значний обсяг професійної інформації надходить передусім в англійському варіанті. Крім того, популярними стають програми навчання англійською мовою, особливо в магістратурі. Викладачі, здатні читати курси іноземною мовою, роблять заклад більш конкурентоспроможним і привабливим.

Студентський контингент нині суттєво змінився і навчати молодь треба по-новому. Це вимагає перегляду змісту освіти адекватно її цілям, повернення принципу виховного навчання, міждисциплінарних і міжвузівських досліджень, посилення програм обміну студентами (Erasmus та ін.), що дають змогу учасникам освітнього процесу навчатися та проходити стажування в країнах Євросоюзу. Важливим аспектом модернізації

підготовки фахівців є запровадження дуальної системи освіти з посиленням уваги до питань координації діяльності закладів освіти із стейкхолдерів [2, с. 128]. Головне завдання – системне формування в бакалаврів і магістрів, що навчаються за програмами профілю міжнародних відносин, інтегрованої професійної компетенції, яка є багаторівневим конструктом – сукупністю загальних і фахових субкомпетентностей і професійно маркованих результатів навчання.

Таким чином, перед вітчизняною вищою освітою постає низка складних модернізаційних завдань, від успішного вирішення яких залежить якість та ефективність підготовки нового покоління фахівців із міжнародних відносин.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І. Ідентифікація у вихованні особистості. Рідна школа. 2013. № 4–5. С. 20–25.
2. Литвин А. В., Федюк Г. З., Кухта Ю. О. Особливості та переваги дуальної форми здобуття вищої освіти. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. 2024. Вип. 72. С. 125–133.
3. Третько В. В. Теорія і практика професійної підготовки магістрів міжнародних відносин в системі університетської освіти Великої Британії : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2014. 590 с.

Yu Cao, Neonila Partyko

CREATIVE COMPETENCE OF HIGHER EDUCATION STUDENTS IN THE CONTEXT OF PROFESSIONAL TRAINING

Creativity is a force that promotes positive self-esteem and ensures self-movement of an individual in his or her development. Some scholars point to differences in the understanding of the terms ‘creativity’ and ‘creativity’ depending on the effectiveness of the activity (Guilford (1968), Taylor (1988), Rogers (1992), Epiphany (2002) etc. [1, p. 10]. Creativity in the broadest sense is considered as an activity in a situation of uncertainty aimed at obtaining results characterised by objective or subjective novelty. It is not a separate property, but a holistic characteristic of a person [2, p. 91]. Creativity is a force that contributes to the self-promotion of the individual in his or her own development, ensuring and activating his or her creative productivity [1, p. 10-11]. Today, scientists note that there is a sharp contradiction between theoretical ideas about the psychological nature of creativity and